

TRASTORN PER DÈFICIT D'ATENCIÓ

**Que és i quines estratègies
educatives hi ha?**

EAP Cerdanyola 23 D'Octubre i 13 de
Novembre 2009

Servei de Psiquiatria y Psicologia- Parc Taulí
Lali Piera Pinto
Psicòloga Infanto-Juvenil

TDAH

OBJECTIUS

1. Rebre informació sobre TDAH
2. Aprendre estratègies educatives
3. Resolució de conflictes
4. Intercanvi d'experiències, casos pràctics (2ª sessió)

TDAH

ÍNDEX D'AVUI

1. Què és el TDAH
2. Subtipus i característiques
3. Causes
4. Model de Barkley
(FUNCIONS EXECUTIVES)
 1. Prevalència
 2. Diagnòstic i intervenció clínica
 3. Tractament psicològic i altres

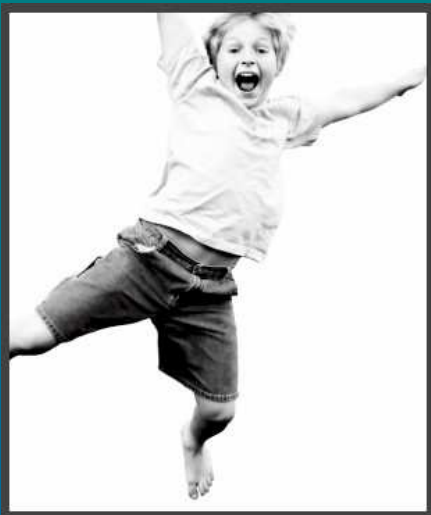
TDAH

TRASTORN PER DÈFICIT D'ATENCIÓ /HIPERACTIVITAT

- 3 SUBTIPUS DE TDAH:
 - TDA predomini dèficit d'atenció
 - TDAH predomini impulsivitat-hiperactivitat
 - TDAH combinat

TDAH

CARACTERISTIQUES TDA/H

Es caracteritza :

- DESATENCIÓ
- HIPERACTIVITAT
- IMPULSIVITAT

TDAH

DESATENCIÓ

- Es distreu fàcilment i es fixa en detalls irrelevantes.
- Li costa mantenir l'atenció en tasques escolars
- Sembla no escoltar.
- Té dificultats per a organitzar i planificar
- Perd objectes necessaris (bata, llibre)

TDAH

HIPERACTIVITAT

- Li costa estar-se quiet (s'aixeca del seient)
- Corre o salta excessivament i de forma inapropiada (sense finalitat)
- Parla en excés
- Li costa realitzar una activitat durant cert temps

TDAH

IMPULSIVITAT

- Actua sense pensar
- Interromp converses i activitats dels altres
- Li costa esperar el seu torn.
- Respon abans que s'hagi completat la pregunta

TDAH

ETIOLOGIA (CAUSES)

- **NEUROQUÍMICS**

- Dèficit en l'acció **inhibitòria frontal cortical** (predominantement **noradrenèrgica**) sobre **estructures subcorticals** (estriat) de transmissió **dopaminèrgica** que controlen l'atenció i la conducta motora

(Zametkin et al. 1987)

ETIOLOGIA (CAUSES)

- **CONTRIBUCIÓ GENÈTICA**

- Genèticament vulnerable (**pares** de nens TDAH **presenten signes de TDAH en la infància**, nens TDAH tenen més germans TDAH)

- **FACTORS PERINATALS**

- Baix pes al néixer, complicacions del part...
- Factors de risc perinatal como el tabac, l'alcohol...

TDAH

ETIOLOGIA (CAUSES)

- **FACTORS AMBIENTALS**

- Estabilitat emocional dels pares, conflictivitat familiar, absència de pautes educatives, aconteixements vitals

- afavoreixen l'aparició
- augmenta el risc de trastorns emocionals
- empitjoren el pronòstic

TDAH

PREVALENÇA

Prevalença:

3%- 7% en població general en edat escolar

Ràtio por SEXES:

4:1 població general més en nois

9:1 població clínica més en nois

“TDAH està infradiagnosticat en nenes, presenten menys comportaments perturbadors i més símptomes d’ansietat i de l’humor” Barkley

TDAH

Manca d'autocontrol

Afecta al nen en la capacitat de:

1. Atendre davant el que fa

INATENCIÓ

2. Regular el seu nivell d'activitat

HIPERACTIVITAT

3. Inhibir el seu pensament o comportament

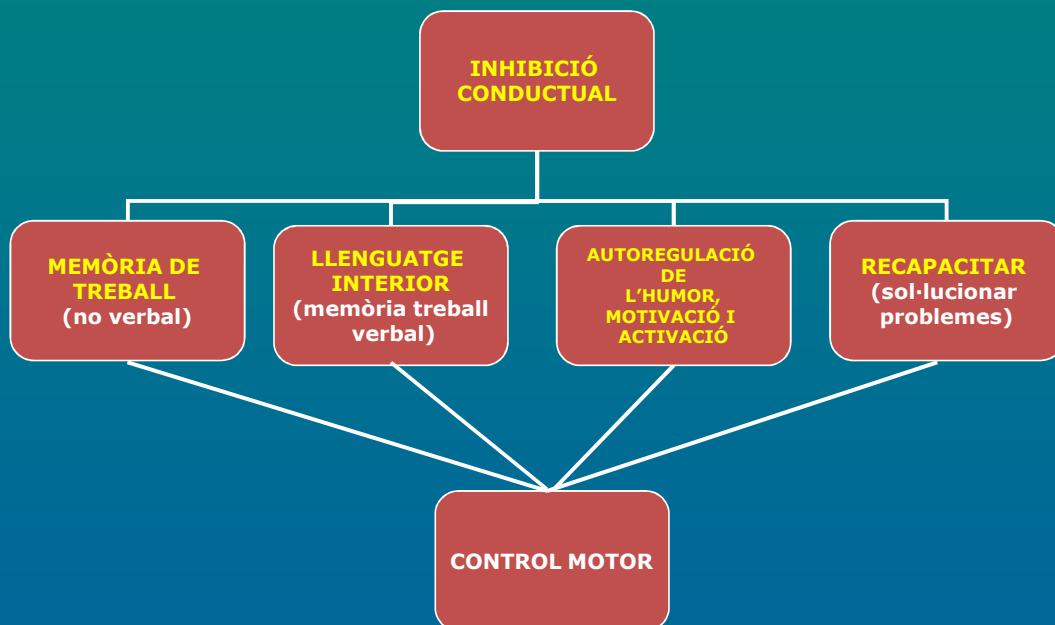

IMPULSIVITAT

TDAH

MODEL DE BARKLEY

Funció executiva. Model Russell Barkley: inhibició conductual i autoregulació.

TDAH

MODEL DE BARKLEY

- LA INHIBICIÓ ÉS LA CLAU DEL TRASTORN I LA SEVA RELACIÓ AMB L'AUTOCONTROL.

Primer ve la INHIBICIÓ. Implica 3 processos. Si no tenim aquesta primera funció, no podem tenir els tres següents processos:

1. Evitació d'una resposta.
2. Parar una conducta quan veig que m'equivoco.
3. Distraïbilitat (control de la interferència).

- **Parar** és una funció executiva, els TDAH **no poden parar i pensar**.

TDAH

EXEMPLE

És a dir, davant un estímul, com fer els deures:

1. El nen ha d'inhibir el seu primer impuls automàtic (“no vull fer-ho” o “no sóc capaç/no puc fer-ho”)
2. Pensar una resposta alternativa en aquest temps de reflexió (“vaig a intentar fer-ho”), i començar a fer-ho
3. Adonar-se de si ho està fent bé o malament, corregir-se sobre la marxa sense rendir-se
4. I finalment seguir fent-ho tot i que altres idees que se li acudeixin o sorolls que escolti o altres distraccions que apareguin mantenint una fita final (“acabar els deures”) al centre de la seva ment.

TDAH

FUNCIONS EXECUTIVES en TDAH

FUNCIÓ EXECUTIVA

ACCIÓ QUE UN FA CAP A UN MATEIX

HI HA 4 funcions executives que regulen i fan possible l'autocontrol:

1. MEMÒRIA DE TREBALL NO VERBAL
2. MEM. TREBALL VERBAL (**LLENGUATGE INTERN**)
3. AUTOREGULACIÓ EMOCIONAL I MOTIVACIONAL
4. PLANIFICACIÓ, SOLUCIÓ DE PROBLEMES

TDAH

FUNCIONS EXECUTIVES en TDAH

**1. MEMÒRIA DE TREBALL
NO VERBAL**

**2. MEM. TREBALL VERBAL
(LLENGUATGE INTERN)**

**3. AUTOREGULACIÓ
EMOCIONAL I
MOTIVACIONAL**

**4. PLANIFICACIÓ,
SOLUCIÓ DE
PROBLEMES**

TDAH

FUNCIONS EXECUTIVES en TDAH

1. MEMÒRIA DE TREBALL NO VERBAL

- Serveix per a generar una idea o representació mental: IMAGINACIÓ: VISUAL I AUDITIVA
- RETROSPECTIVA I PROSPECTIVA
- Ajuda a la presa de decisions.

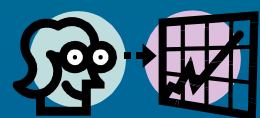
TDAH

FUNCIONS EXECUTIVES en TDAH

- Tenen problemes amb el que escolten, llegeixen o veuen (MTNV)
- Problemes de lectura i comprensió, Quan llegeixen han de tornar enrere de 7-10 cops per entendre un text comparat amb “normals”.
- No poden retenir coses en el seu cap, per això s’ha de fer físic

TARGETES
LLISTES
GRÀFIQUES

} externalitzar la informació

TDAH

FUNCIONS EXECUTIVES en TDAH

- Donar objectes físics per a resoldre un problema amb les seves mans, no en la seva ment.
- Tenen dificultats en l'aprenentatge vicari: no aprenen dels errors dels altres, només dels seus. Han d'experimentar-ho ells mateixos.

TDAH

FUNCIONS EXECUTIVES en TDAH

TEMPS:

- No sentit del temps, que sigui físic. Dissenyar mecanismes artificials.
- “Ceguesa del temps” el futur no és important.
- Quan més grans més ansietat per la poca planificació de futur.
- No serveix donar més temps per a un examen, no el saben gestionar (tampoc dates límit).
- No anticipació del futur “miopia del futur” (tractament “in situ”). Desenvolupar el treball al mitjà natural no a la consulta.

TDAH

FUNCIONS EXECUTIVES en TDAH

2. MEMÒRIA DE TREBALL VERBAL LLENGUATGE INTERN

- LLENGUATGE SUBVOCAL=activar àrees del llg sense activar àrees motores.
- Parlar-se a sí mateix → LA VEU DE LA MENT.

Permet:

- ✓ Reflexió
- ✓ Donar-se instruccions
- ✓ Autocorregir-se
- ✓ Llegir en veu baixa
- ✓ Conducta moral

TDAH

FUNCIONS EXECUTIVES en TDAH

- El TDAH endarrereix el LENGUATGE INTERN (MT verbal), el seu cervell madura i creix entre 2-3 anys de retard i la seva capacitat funcional és inferior a lo normal.
- Dificultats en la fluïdesa verbal, si se'ls hi donen paraules d'un text que han llegit diuen una altra cosa, perden l'objectiu, no saben que els hi han preguntat i no saben unir les idees.

TDAH

FUNCIONS EXECUTIVES en TDAH

3. AUTOREGULACIÓ EMOCIONAL I MOTIVACIONAL

- **EMOCIONAL: permet:**
 1. Tenir una resposta emocional
 2. Decidir si:
 - a. Mantenir la resposta en privat
 - b. Externalitzar-la
- **MOTIVACIONAL: permet automotivar-se →**
mantenir-se en una tasca fins al final (acabar projectes encetats)

TDAH

FUNCIONS EXECUTIVES en TDAH

- Els nens amb TDAH tenen dificultats en retardar la primera resposta emocional → explosions davant situacions frustrants (RABIETES)
- Dificultats en mantenir la resposta en privat (DESAFIANTS)
- No tenen capacitat d'autoregular la seva motivació perquè això es fa mitjançant paraules o imatges internes. (ABANDONEN LA TASCA)
- Necessiten reforç immediat, recompenses al moment (VIDEOJOCS) ... Els deures no.

TDAH

FUNCIONS EXECUTIVES en TDAH

4. PLANIFICACIÓ, SOLUCIÓ DE PROBLEMES

- Reconstruir mentalment i generar diferents combinacions de conductes (es necessita MT No verbal)
- Crear noves accions imprescindibles quan es troben un obstacle (=un problema), com fer-ho per superar-ho.

TDAH

FUNCIONS EXECUTIVES en TDAH

- Se'ls ha d'ensenyar a utilitzar el que ja saben
- Mecanismes “artificials” → conseqüències immediates més freqüents (TMC) → IMPLICACIÓ DELS PARES/MESTRES/EDUCADORS

TDAH

FUNCIONS EXECUTIVES

DESENVOLUPAMENT DE LA FUNCIO EXECUTIVA

3-5 ANYS	DIRIGEIX EL LLENGUATGE A SI MATEIX EN VEU ALTA.
5-7 ANYS	SE SENT PARTS DE L'AUTOPARLA I COMENÇA A REPRIMIR LA SEVA PARLA.
5 ANYS	COMENCEN A CONTROLAR LA CONDUCTA , EL QUE ET DIUEN I ETS DIUS A TU MATEIX POT GUIAR LA TEVA CONDUCTA.
9-12 ANYS	NO PARLEN EN VEU ALTA, PRIVATITZACIÓ DE LA CONDUCTA.
12 ANYS	PIC DE MADURESA (MT NO VERBAL: REVISAR EL PASSAT PER CANVIAR LA TEVA CONDUCTA).

TDAH

FUNCIONS EXECUTIVES en TDAH

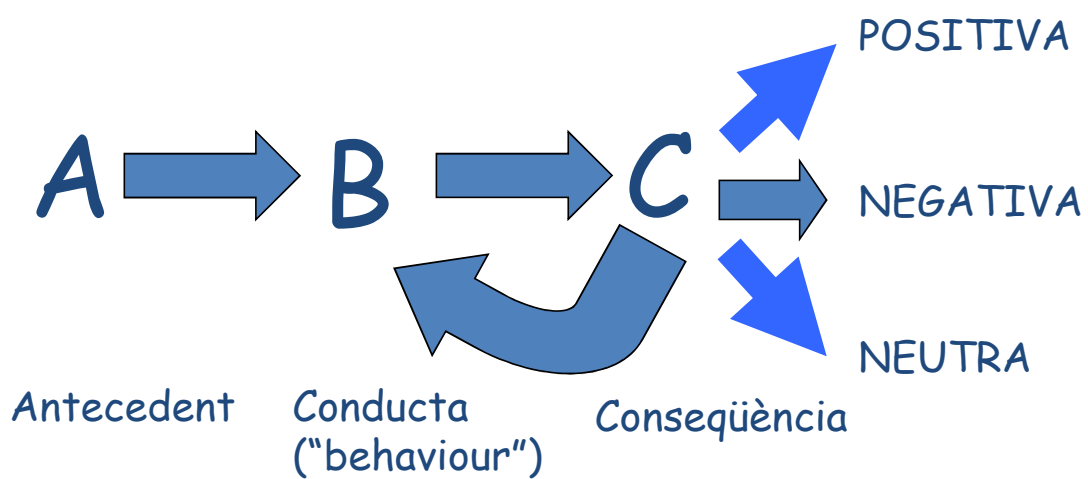
- Els nens amb TDAH no aconsegueixen inhibir als 5 anys.
- Als 9 no poden controlar les seves emocions...
- Als 12 no aconsegueixen planificar-se...

TDAH

QUINES ESTRATÈGIES HI HA?

TDAH

MODIFICACIÓ DE LA CONDUCTA

MODIFICACIÓ DE LA CONDUCTA

- . Conseqüències positives
 - REFORÇ POSITIU
- . Conseqüències negatives:
 - ALTERNATIVES CÀSTIG
- . Conseqüències neutres:
 - EXTINCIÓ

COM PODEM MODIFICAR LA CONDUCTA?

- **1er establir una LINIA BASE**
 - Fer un llistat de conductes a millorar o que ens produeixen conflicte
 - Registrar la freqüència/ intensitat
 - ON, QUAN i amb QUI es produeixen les conductes
 - Què fa l'educador
 - Què li passa al nen (conseqüències)

Registre de conducta

CONDUCTA:									
	MOMENT DEL DIA	FREQÜÈNCIA (nº de vegades)	DURADA seg. o min. per ocasió				Què està fent / amb qui	Conseqüències	Resposta del nen
dilluns									
dimarts									
dimecres									
dijous									
divendres									
dissabte									
diumenge									

COMPORTAMENTS I NO COMPORTAMENTS

CÓRRER

PLORAR

JURAR/PROMETRE

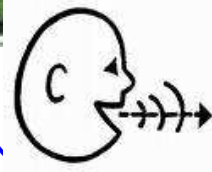
BARALLAR-SE AMB UN ALTRE NEN

TENIR UNA MALA ACTITUD

SENTIR-SE MALAMENT

Conductes concretes o inconcretes?

- Endreça el teu escriptori
- Queda't assegut mentre treballem
- Porta't bé
- Si us plau, renta't les mans ara
- Treu el material
- Has de parar més atenció
- Respecta al teu company
- Fes cas...

Tenir en compte...

- El nen TDAH **no sol ser reforçat** per aquelles persones que l'envolten
- Parem **més atenció a allò que fa malament** i això reforça que ho continuï fent
- Hem d'estar molt **pendents d'allò que fa bé** i reforçar-li per incrementar el nombre i la freqüència de les conductes positives

REFORÇ POSITIU

- Elogiar, reforçar o premiar immediatament després de una conducta

- El reforç positiu augmenta la probabilitat de l'emissió d'aquella conducta

TIPUS DE REFORÇ POSITIUS

- Cada reforç ha de ser apropiat al nen, per edat i interessos
 - Reforç social (atenció dels pares, mestres, amics..)
 - Reforç verbal (el.logi, especificar que t'ha agradat...)
 - Reforç contacte físic (abraçades, petons,...)
 - Reforç premi (economía de fitxes-sistema de punts)
 - Premis materials (cromos, caramels,...)
 - Activitats (zoo, berenar, cinema...)

COM APLICAR REFORÇ POSITIU

- **1. ELS REFORÇOS INCREMENTEN LA CONSOLIDACIÓ D'UNA CONDUCTA POSITIVA.** Si no es així vol dir que necessitem escollir un altre tipus de reforç.
- **2. EL REFORÇ HA DE DONAR-SE IMMEDIATAMENT DESPRÉS DE LA CONDUCTA POSITIVA.**
- **3. EL NEN AMB TDAH HA DE REALITZAR LA CONDUCTA DESITJADA ABANS DE REBRE EL REFORÇ.**
- **4. PER A NOVES CONDUCTES EL REFORÇ HA DE SEGUIR A LA CONDUCTA CADA COP QUE AQUESTA APAREGUI.**
- **5. CANVIAR DE REFORÇ SI ES “DESGASTA”.**

COM FER QUE L'ELOGI SIGUI MÉS EFECTIU

1. **ELOGIAR** quan estigueu a prop. Heu d'estar segurs de que la conducta que esteu elogiant s'està duent a terme. També quan estigueu a prop és més probable que parin atenció al que esteu dient.
2. Utilitzar un **TO DE VEU SINCER I ENTUSIASTA**. Que el que digueu sigui contundent.
3. Utilitzar **REFORÇOS NO VERBALS**. Mostreu-li al vostre fill que esteu satisfets somrient-li, guiant-lo o amb una palmada a l'esquena. Abraceu-lo, xoqueu-li la ma...
4. Ser **ESPECÍFIC**. Quan elogieu al nen digueu-li exactament quin és el comportament que esteu aprovant.
"Gràcies per escoltar durant l'explicació"

Bibliografía

- El niño insoportable,
Ross W. Greene -
Ediciones Médici (84-89778-86-8)
Un nuevo enfoque para comprender y educar a niños crónicamente inflexibles y que se frustran con facilidad
- Cómo vivir con un niño hiperactivo,
Polaino-lorente A. i Ávila de Encio, C -
Alfa Centauro
- Niños hiperactivos,
Bernardo Gargallo López -
ceac educación (84-329-1092-9)
Causas, identificación y tratamiento. Una guía accesible a padres y maestros

TDAH

PREGUNTES?

I GRÀCIES ... PER LA VOSTRA PACIÈNCIA!

TDAH